

እንታይ እዩ ጥልመት?

አማኑኤል ሳህለ

ጥልመት ናይ ወድሰብ ጥንታውን ደመናፍሳውን ባህርይ እዩ። ክውዕዩካ ብማንካ፣ ክዝሕለካ ብኢድካ እተባህለ እኮ ናይ ወድሰብ ጥልመታዊ ባህርያት ንምግላጽ እዩ። ወድሰብ ዘዋጽኦ ንምግባር ድሕር ስለ ዘይብል፣ ንሓወ. አይገድፍ፣ ንአዲኡ አይገድፍ፣ ንዓዱ አይገድፍ፣ ንህዝቡ አይገድፍ፣ መብዛሕትኡ ግዜ ጠላሚ እዩ። ጥልመት ካብቶም ስሕት ኢሎም በጭቕ ዚብሉዎ ግን ሓያላት ባህርያቱ ሓደ እዩ። ብፍላይ ኣብ ግዜ ጥሜትን ዓጸባን፣ ቆልዑ ካብ ዝኣረጉ ኣቦታቶም መግቢ ኪምንጥሉ፣ ደቀባት ንጸላኢ ኣሕሊፎን ኪህቡ ተራእዮም እዮም። ዘመነ ኣካሒዳ እኮ ተባሂሉ እዩ። ኣደ ካብ ደቃ መንጠላ ክትበልዕ ከላ፣ ኣባላት ስድራቤት ነቲ ብጥምየት ዚመውት ዘሎ ካልእ ጎረቤት ከይርእዮም ብማለት ተሓቢኦም ኪበልዑ ከለዉ፣ እዚ ኹሉስ እንታይ እዩ ዘርእይ? ንጽር እዩ፣ መጀመርያ ከብደይ፣ ደሓር ከብዲ ብጸየይ እዩ እቲ ተፈጥሮአዊ ሕጊ።

ኣብ ግዜ ዘመነ ኣካሒዳ ማለት እቲ ዓቢ ናይ ሃገርና ጥሜት፣ ብዙሓት ሰባት ከብዶም ንኺመልኡ ብማለት ሃይማኖቶም ዝለወጡ ነይሮም። ኣብቲ ግዜቲ ጣልያን እኸለ ሓዙ ብባጽዕ ይኣቱ ነይሩ፣ ሚስቶናውያን ድማ ነቲ ጥሜት ጽቡቕ ገይሮም ተጠቒሞሙሉ እዮም። ስለዚ ነቲ ዘዕባዩን ናይ ኣቦታትካ እምነት ክትጠልፍ ባህርያዊ ዝኾነሉ እዋን ነይሩ እዩ። ማለት ከም ድኹም ፍጡር መጠን። ንኸትነብር! ሕጂውን ብኻልእ ኣገባብን ሕብርን ቅርጽን፣ ተመሳሳሊ ባህርያት ይረኣይ ኣሎ።

እቲ ኣብ ሜዳ ዚረኣ ዝነበረ፣ ቅድም ኣነ ክስዋእ፣ ቅድም ንስኻ ብላዕ ወዘተ. ዚብል ዝነበረ ተኣምረታዊ ናይ ተወፋይነት ባህርይ፣ ነቲ ግዜቲ ተባሂሉ ኣብ ኣእምሮ ተጋደልቲ ብመደብ ዝሰረጸ ድራኽ ደኣምበር፣ ዘላቕነት ዝነበሮ ባህርይ ኣይነበረን፣ ምኽንያቱ ድማ፣ ተጋደልቲ ናብ ኣስመራ ምስ ኣተዉ፣ ነቲ ቅድም ኣነ ክስዋእ ዘይኮነስ፣ ነቲ መጀመርያ ከብደይ ደሓር ከብዲ ብጸየይ ዚብል ተፈጥሮአዊ ሰብኣዊ ባህርይ ኢዮም ቀስ እናበሉ ዝረዓምዎ። ተጋደልቲ ባዕላቶም እውን ይምስክሩ እዮም፣ ማለት፣ እቲ ኣብ ሜዳ ዝነበረ ሕውነትን ፍቕርን ተወፋይነትን መስዋእትነትን ድሕሪ ናጽነት ኣብ ገለ ሰባት እንተ ዘይኮይኑ፣ ፈጺሙ ጠፊኡ እዩ ኢዮም ዚብሉ። በዝን ክንድዝን ከኣ ብዙሓት ብልቦም ሓዙናት እዮም። ከምኡ እንተ ዘይከውን ድማ፣ እዚ እንርእዮ ዘሎና ኩነታት ብቕጽብት ኪመጽእ ኣይምኽኣለን ነይሩ። ናይ እኩብ ድምር ውጽኢት ባህርያት እዩ ኪብሃል ግን ይከኣል።

ጥልመት ኣብ ሓደ ህዝቢ ዚረኣ ኣብ ካልእ ግን ከም ዘዩሎ ጌርካ ምውሳድ፣ የዋህነት እዩ። ኩሉ ሰብ ናይ ጥልመት ባህርያት ሓዙ እዩ ዚጎዓዝ። ግን ናይ ገሊኡ ኣብ ቀረባ፣ ናይ ገሊኡ ድማ ኣብ ውሽጢ እተቐብረ ኪኸውን ይኸእል። ንኹሉ ግን ግዜን ኩነታትን እዩ ዘገንፍሎን ዝድጉሎን፣ በጩቕ ዘብሎን ዘዝሕሎን። ምሒር ብሶትን መከራን ስቓይን ከምኡውን ውሕስነት ዘይምህላውን፣ ዘየቋርጽ ጥርጣረታትን ወትሩ ኣብ ስግኣት ምንባርን፣ ንገሊኡ ህዝቢ ጠላማይ ኪገብሮ ይኸእል እዩ። ከምዚ ኪብሃል ከሎ፣ እቲ ህዝቢ

ወይ ክፋል ህዝቢ፣ ናብቲ ዘወንግሎን ንግዜኡ ተስፋ ዚህቦን ወገን ኪጽጋዕ ባህርያዊ እዩ። ነዚ ንኪገብር ድማ፡ ንሓወ ኪኸሕዶ፡ ንውዕሉ ኪሰብር፡ ንመብጽግኡ ኪጠልም፡ ኩሉ ግዜ ድሉው እዩ።

ምጥላም፡ ባህርያዊ ኪኸውን ከሎ፡ ክትቃለሶ ዘይምድላይ ግን ቦቲ ሰብኣዊ ክብረትካን ርዝነትካን ምጽዋት ማለት እዩ። ኩሉና እንስሳዊ ባህርያት ኣሎና፡ ግን ስቕ ኢልና ክንርእዮ ኣይግበአናን። ሰብ ካብ እንስሳ ዚፍለ፡ እቲ እንስሳ ነቲ ደመነፍሳዊ ባህርያቱ ክሳዕ መወዳእታ ተገልጊሉሉ ካብዛ ዓለም ኪሓልፍ ከሎ፡ ወድሰብ ግን ኣእምሮ ሰለ እተዓደለን ስለ ዚሓስብን፡ ነቲ ጎዳኢ ባህርያቱ ወትሩ እናተቓለሶ እዩ ዚነብርን ኪነብር ዚግባኦን። ንሰብ ሰብ ዘበሎ ድማ፡ ከምዚ ዝበለ ቃልሲ ንምክያድ ተኸእሎን ግዴታን ድራኸን ሰለ ዘለዎ እዩ። ምጥላም ባህርያውን ንግዜኡ ድማ ዘርብሕን ይኹን እምበር፡ መወዳእታኡ ግን ኣብቲ ጠላሚ ቀጻሊ ናይ ተኣማንነት ሃንፋ ይፈጥር እዩ። ክልተ ሰለስተ ግዜ ዝጠለመካ ሰብ ብድሕሪኡ ከመይ ጌርካ ክትኣምኖ ትኸእል። እቲ ዚጠልም ዘሎ ሰብ እውን ሕጅስ ነቲ ምጥላም ከም ኣመል ገይሩ ስለ ዚወስዶ፡ ወላ ርህዩዎ ኸሎ፡ እቲ ናይ ምጥላም ኣመሉ ይስበሎ ግዲ ኾይኑ፡ ይቕጽሎ። ሌባ ሌባ እንተ በሉዎስ፡ ሉባ ሉባ ዚብሉዎ ዘለዉ ይመስሎ እዩ ነገራቱ።

እቲ ዚጠልም ዘሎ ሰብ በዞም ኣብ ታሕቲ ተዘርዚሮም ዘለዉ ቀንዲ ምኽንያታት እዩ ዚጠልም ዘሎ፡

1. ኣብ ነብሱ ምትእምማን ስለ ዘይብሉን፡ ድሌታቱ ካብ ካልኣት ሃሰው ብምባሉን
2. ኣርሒቕ ብዘይ ምርኣይ፡ ማለት ንሕጂ ይጥግመኒ እምበር ዳሕራይስ ባዕሉ ይፈልጥ ብምባል (ብድሕረይ ሳዕሪ ኣይብቐላ)
3. ግዜ ምስ ነውሐ ዚዝክሮ ሰብ የሎን ኢሉ ብምሕሳብ
4. ሕማቕን ዘቕንዙን ተዘክሮ ስለ ዘለዎ፡ ሕነ ዚፈዲ ዘሎ ስለ ዚመስሎ
5. ኣብ ነዊሕ ኪደት ነቲ ብምድግጋም ዘጥረዮ ባህርያት ቀልጢፉ ደው ከብሎ ስለ ዘይከኣለ
6. ካብ ንዕቀትን ትምክሕትን እተላዕለ

ጥልመት፡ እተፈላለዩ ሕብርታት ለቢሱ ኣብ ግብሪ ኪውዕል ይኸእል እዩ። ቦቲ ብመጻር ዚጥዕሙ ቃላት ዘገጸ መደረ፡ ብዲፕሎማሲያዊ ሽግራታት፡ ብንዕቀት፡ ብስድነት፡ ብማፍያነት ወዘተ. ኤውሮጳውያን ንኣመሪካ ምስ ዳህሰሱዎ፡ ነቶም ደቀባት (ብጌጋ ቀያሕቲ ህንዳውያን ዚብሉዎም ዝነበሩ) ኣብ ዝኾነ ውዕላት መልሓሶም ብምቕያር፡ ጥልመት የርእዩዎም ነይሮም። ከምዚ መግቢሪኦም ከኣ፡ ኣብ ልዕሊቶም ደቀባት ንዕቀትን ትምክሕትን ስለ ዝነበሮም እዩ። ሽዑ እቶም ደቀባት ነቶም ወረርቲ፡ ጸዓዱ ከም ተመን ክልተ እዩ መልሓሶም ይብሉዎም ነይሮም።

ኤውሮጳውያን እናጠለሙ እዮም ንኣመሪካ መስሪቶሙዎ፡ ክሳዕ ሕጂ ድማ ከም ኣመሪካውያን ኮይኖም ወትሩ ኪጠልሙ ይነብሩ ኣለዉ። ኣብዚ እዋንዚ፡ ኣመሪካውያን ደሞክራሲ ወይ ሰብኣዊ መሰላት ዘይኮነ ዝዓጠም፡ ጅዮፖለቲካዊን ቁጠባውን ረብሓታት እዩ። ቅድሚ ሕጂ ንኤርትራ ናጽነት ዚግባኣ፡ ናብ ባዕዲ ኣሕሊፎም ሂሮምዎ፡ ጠለሞምዎ፡ ሕጂ ድማ ምስ ኣዕራብ ተማሳጢሮም ነቲ ን30 ዓመታት ሃገርን ህዝብን ዝደመየሉ ናጽነት ብሓድሽ ናይ ጥልመት መስርሕ ኪበታትኑዎ ይውጥኑ ኣለዉ። እቲ ናጽነት ዘምጸኦ ውድብ እውን እንተ ኾነ፡ ነቲ ናይ ሜዳ መብጽግ ብምጥላምን ምስ ጠላማት ብምሽራኽን ንህዝብና ኣብ ስግኣት ኣእቲዩዎ ይርከብ ኣሎ። ኣብዚ ዓለም መጻውቲት ስድትታት መራሕቲ ሃገር ኮይናትሉ ዘላ እዋን፡ ኣብዚ ዓለም መጻውቲ

ናይ ኣቕሽሽትን ካህናትን ፓስቶራትን ናይ እተፈላለዩ እምነታት ሰበኸትን ኮይናትሉ ዘላ እዋን፡ እቲ ወድሰብ ኣብ ዓለም ኣንቢሩዎ ዝነበረ እንኮ እምነት፡ ብጥልመትን ብኣሽካዕላልን ማሲኑ እናጠፍአ ይኸይድ ኣሎ። ከምቲ እቲ ዝብኢ ኣቦኡ ምስ ሞተ ዘልቀሶ ከይነልቅስ ግን፡ ሕጂ ግዜ ልቕሶ ዘይኮነስ፡ ግዜ ቃልሲ እዩ። እንታይ እዩ ዝበለ እቲ ዝብኢ፡ እስከ ንስምዓዮ።

ኣቦየ መዓረየ!

ምልእቲ ላም ዝበልዕ ንበይኑ

ብዘይ ካራ ዚጠብሕ በስናኑ

ብዘይ ሓዊ ዚጠብስ ብዓይኑ

ኣቦየ መዓረየ!

ወዮ መቐብርካስ መጻወቲ ኣእዱግ ኮይኑዮ።

ብኣማኒኤል ሳሕለ

ድምጺ ሰላምን ደሞክራሲን ኤርትራ 31 ጥቅምቲ 2018